

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Субмәдениет: Бұл не және оған Қазақстанда қалай қарайды?

ЖАРИЯЛАНДЫ
13.11.2024СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/169823/>

Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті. Философия және саясаттану факультеті, Мәдениеттану мамандығы, 2 курс, Қайсарқызы Аяулым. Жетекші Аликбаева М.Б

Субмәдениет — бұл қоғамның негізгі мәдениетінен өзгеше құндылықтарды, нормаларды және өмір салтын ұстанатын адамдар тобы. Субмәдениеттер өмірдің әртүрлі аспектілерімен байланысты болуы мүмкін: музыка, өнер, сән, саясат, әлеуметтік нормалар мен құндылықтарға деген көзқарас. Әрбір субмәдениеттің өзіндік ерекшеліктері, сәйкестігі және басым қоғаммен өзара әрекеттесу тәсілі бар.

Субмәдениеттер көбінесе белгілі бір әлеуметтік, экономикалық және мәдени жағдайларға жауап ретінде пайда болады. Олар қалыптасқан нормаларға наразылық білдіру, өзін-өзі анықтауға ұмтылу немесе пікірлес адамдарды іздеу болуы мүмкін. Жаһандану жағдайында субмәдениеттер бүкіл әлемге, соның ішінде Қазақстанға таралады, онда олар өз тамырларын ел тарихында және оның қазіргі дамуында табады.

Субмәдениет дегеніміз не?

Субмәдениет — бұл ерекше қызығушылықтары бар адамдар тобы ғана емес, сонымен қатар оның өкілдерін қоғамның негізгі ағымынан ерекшелендіретін ерекше атрибуттары мен мінез-құлық кодтары бар. Бұл айырмашылықтар сыртқы келбетке (мысалы, киімнің ерекше стилі, шаш үлгісі), музыка мен өнердегі қалауларға, өмірге, саясатқа және басқа да маңызды аспектілерге қатысты болуы мүмкін.

Субмәдениеттер ауқымы мен мағынасы жағынан әр түрлі болуы мүмкін. Олардың кейбіреулері негізгі ағымға (мысалы, рәп мәдениеті, хиппи) ауыса отырып, бұқаралық сипатқа ие болады, ал басқалары тауашалар болып қалады және тар шеңберлерден әрең шығады (мысалы, белгілі бір әдеби жанрларды немесе өнер салаларын сүйетіндердің субмәдениеті).

Қазақстандағы субмәдениеттер

Қазақстанда, басқа елдердегідей, соңғы онжылдықтарда көптеген субмәдениеттердің дамуы байқалады. Ел бастан кешіп жатқан тарихи, мәдени және әлеуметтік өзгерістер жаңа топтар мен ағымдардың қалыптасуында маңызды рөл атқарады. Қазақстандағы көптеген субмәдениеттер жаһанданумен, Интернеттің ықпалының өсуімен және батыс мәдениетінің таралуымен байланысты, бірақ сонымен бірге олар ерекше жергілікті ерекшеліктерден айырылмайды.

1. Рок субмәдениеті

Қазақстандағы ең жарқын және танымал субмәдениеттердің бірі — рок-субмәдениет. Кеңестік кезеңде Қазақстанда рок-музыка едәуір шектеулі болды, алайда 1980 жылдардың аяғынан бастап шекараларды қайта құру және ашу басталған кезде рок-музыка жастар арасында танымал бола бастады. Панк-рок, балама және металл сияқты жанрлар әсіресе танымал болды.

Қазақстандық рок-сахна өте белсенді және оның өкілдері жиі бостандықтың, Тәуелсіздік пен наразылықтың символына айналады. Алматы және Нұр-сұлтан сияқты ірі қалаларда жергілікті және халықаралық рок-топтардың концерттері, сондай-ақ **»Тамыз Рок Фест»** және **»Алматы Рок Фест»** сияқты фестивальдар өтеді. Қазақстанда рок-субмәдениет соңғы жылдары да белсенді дамып келеді, қазақстандық қоғамның дәстүрлілігі мен консерватизмі туралы кейбір стереотиптерге қарамастан, жастар арасында өз жанкүйерлерін табуда.

Рок-музыканттар, субмәдениет өкілдері көбінесе жарқын бейнелер, шаштар, татуировкалар және өмірге мәдениетке қарсы көзқарастар арқылы мәлімдеме жасайды. Олардың наразылығы қоғамның дәстүрлі көзқарастарына бағытталған, бұл өз кезегінде қолдау мен сынды тудырады.

2. Хип-хоп және рэп субмәдениеті

Хип-хоп және рэп — субмәдениет-бұл Қазақстан жастары арасында, әсіресе ірі қалаларда кең таралған және жарқын субмәдениеттердің бірі. Батыс мәдениеті мен рэп сияқты музыкалық стильдердің таралуының әсерінен қазақстандық хип-хоп сахнасы қарқынды дамып келеді.

Қазақстанда музыка жасап қана қоймай, ән мәтіндері, бейнеклиптер және әлеуметтік желілер арқылы өз идеологиясын насихаттайтын көптеген рэп-орындаушылар бар. Қазақстандағы Хип-хоп мәдениеті өзіндік ерекшеліктерімен сипатталады: бұл киімнің өзіндік стилі (сникерлер, спорттық костюмдер), жаргон және билікке, әлеуметтік әділетсіздікке, экономикалық проблемаларға қарсы бағытталған наразылық сезімдерін білдіру.

Қазақстанның танымал рэп орындаушыларының арасында Scriptonite, Jah Khalib және T-Killah сияқты есімдерді атауға болады. Бұл суретшілердің сөздері көбінесе әлеуметтік

мәселелерге, жеке тәжірибелерге және жүйеге наразылық білдіруге қатысты. Қазақстандағы Хип-хоп мәдениеті өзін және өз ұстанымын білдіру жолдарын іздейтін жастардың назарын аударып отырып, өсіп, дамуын жалғастыруда.

3. Тоталитарлық және экстремистік субмәдениеттер

Өкінішке орай, Қазақстан, көптеген басқа елдер сияқты, экстремистік сипатта болуы мүмкін радикалды субмәдениеттердің дамуымен бетпе-бет келеді. Бұл саяси жағдайға, экономикалық қиындықтарға немесе халықаралық террористік ұйымдардың әсеріне байланысты болуы мүмкін. Кейбір жағдайларда идеалдарды іздейтін және идеологиялық әсерге ұшыраған жастар радикалды топтарға қосылуы мүмкін.

Қазақстанда мұндай субмәдениеттердің жаппай танымалдылыққа ие болуы екіталай, бірақ кейбір жағдайларда қоғам үшін қауіпті және жағымсыз құбылыстар ретінде назар аударуы мүмкін екенін атап өткен жөн. Мемлекеттік органдар, қоғамдық ұйымдар мен дін қайраткерлері толеранттылықты, түсіністік пен бірлікті дамытуды жақтай отырып, жастар арасында экстремизмнің алдын алу үшін белсенді жұмыс істеуде.

4. Кибер субмәдениет

Интернет пен технологияның дамуымен Қазақстанда тағы бір субмәдениет пайда болды — киберсубмәдениет. Жастар желіде көбірек уақыт өткізіп, бейне ойындарға, онлайн қарым-қатынасқа, YouTube мазмұнын жасауға, блог жүргізуге және эспортқа қызығушылық танытады. Кибер субмәдениет әртүрлі бағыттарды қамтиды: ойыншылар мен стримерлерден бастап цифрлық өнер мен бағдарламалауды ұнататын адамдарға дейін.

Қазақстанда эспорт бойынша турнирлер белсенді дамып келеді, сондай-ақ Dota 2, CS:GO, League Of Legends сияқты ойын түрлері танымал. Кибер субмәдениет өз аудиториясын цифрлық кеңістікте өзін-өзі көрсетуге және кәсіби өсуге ұмтылатын жасөспірімдер мен студенттер арасында табады.

5. Эко-субмәдениет

Соңғы жылдары Қазақстанда тұрақты дамумен, қоршаған ортаны қорғаумен және саналы тұтынумен байланысты эко-субмәдениет белсенді дамып келеді. Жастар экологиялық мәселелерге қызығушылық танытуда: қалдықтарды азайту, экологиялық таза материалдарды пайдалану, Табиғатты қорғау қозғалысын қолдау.

Эко-субмәдениет Қазақстандағы экологиялық ахуалды жақсарту жөніндегі бастамаларды белсенді қолдайды: аумақтарды жинау жөніндегі іс-шаралар, экологиялық таза қоныстар мен фермерлік шаруашылықтар құру. Бұған бір реттік пластиктен бас тарту, қоқысты қайта өңдеу және салауатты өмір салтын сақтау кіреді.

Қоғам мен мемлекеттің субмәдениеттерге қатынасы

Қазақстандағы субмәдениеттерге деген көзқарас көбінесе екіұшты. Бір жағынан, көптеген субмәдениеттер аға буын мен қоғамның консервативті топтарының наразылығына тап болады, олар оларды батыстық ықпалдың көрінісі, дәстүрлі құндылықтар мен мәдени бірегейлікке қауіп төндіреді деп санайды.

Екінші жағынан, субмәдениеттер жастар мәдениетінің маңызды бөлігі ретінде танылады, олармен Өнер, Музыка және медиа аясында белсенді өзара әрекеттеседі. Соңғы жылдары мемлекеттік органдар жастар субмәдениеттерімен жұмыс істеудің, оларды қолдаудың және қоғамдық өмірге интеграциялаудың маңыздылығын түсіне бастады. Бұл фестивальдар, музыкалық іс-шаралар және басқа да мәдени жобалар арқылы өзін-өзі көрсету кеңістігін құрудан көрінеді.

Қорытынды

Қазақстандағы субмәдениеттер қазіргі заманғы әлемдік үрдістер мен елдің әлеуметтік-мәдени даму ерекшеліктерін көрсете отырып, дамуын жалғастыруда. Аға буын субмәдениеттерге сақтықпен қарауы мүмкін болса, жастар үшін олар өзін-өзі көрсетудің, мағына мен сәйкестікті табудың маңызды әдісіне айналады. Қазақстанда субмәдениеттердің дамуы-бұл жаһанданудың салдары ғана емес, сонымен қатар ел жастары қоршаған әлеммен өзара іс-қимылдың жаңа нысандарын тауып, шығармашылық пен әлеуметтік белсенділік үшін жаңа көкжиектер ашатын процесс.

#farabiuniversity

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.